

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ' ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ 30 ΜΑΪΟΥ 2012
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)
ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α. Φεντερασιόν
- β. Πεδινοί
- γ. Εθνικό Κόμμα (Κ. Μαυρομιχάλη).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη Σωστό ή Λάθος δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α. Στον ελληνικό χώρο το πρόβλημα της έγχειας ιδιοκτησίας γνώρισε τις εντάσεις που παρατηρήθηκαν και σε άλλα ευρωπαϊκά κράτη.
- β. Ο βασιλιάς Κωνσταντίνος Α' το 1915 προκάλεσε δύο φορές την παραίτηση της κυβέρνησης Βενιζέλου.
- γ. Η αστική στέγαση των προσφύγων που κατέφυγαν στην Ελλάδα μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή (1922) συνάντησε περισσότερα εμπόδια από την αγροτική.
- δ. Ο παλαίμαχος κρητικός πολιτικός Ι. Σφακιανάκης κάλεσε τον λαό σε καθολική συμπαράσταση προς τους επαναστάτες του Θερίσου (21 Μαρτίου 1905).
- ε. Η πολιτική των νεοτουρκικών κυβερνήσεων έναντι των Ελλήνων βρισκόταν σε πλήρη συμφωνία με τις εξαγγελίες του προέδρου των ΗΠΑ Ουίλσον.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Ποιες ήταν οι πολιτικές εξελίξεις στο Κρητικό Ζήτημα μετά τη συμφωνία στις Μουρνιές (2 Νοεμβρίου 1905) και έως την ανάληψη της Ύπατης Αρμοστείας της Κρήτης από τον Αλέξανδρο Ζαΐμη;

Μονάδες 13

ΘΕΜΑ Β2

Ποια πλεονεκτήματα, που επέτρεπαν μια θετική οικονομική πορεία, εξασφάλισε η Ελλάδα στη διάρκεια του Μεσοπολέμου (1919-1939);

Μονάδες 12

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται παρακάτω, να αναφερθείτε στο περιεχόμενο του Συντάγματος του 1844 σχετικά με:

- α) τα θεμελιώδη δικαιώματα των πολιτών (μονάδες 4)
- β) το δικαίωμα της ψηφοφορίας και την εκλογική διαδικασία (μονάδες 9)
- γ) την κατανομή των εξουσιών (μονάδες 12).

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Ὁ Ἐκλογικὸς Νόμος καθιέρωνε τὴν ἐκλογή τῶν βουλευτῶν μὲ πλειοψηφικὸ σύστημα δύο γύρων, ποὺ θὰ διεξαγόταν μὲ ἄμεση, σχεδὸν καθολικὴ, καὶ μυστικὴ ψηφοφορία. Δικαίωμα ψήφου δινόταν στοὺς πολίτες (ἄρρενες) ἡλικίας 25 ἐτῶν συμπληρωμένων, «ἔχοντας προσέτι ἰδιοκτησίαν τινὰ ἐντὸς τῆς ἐπαρχίας, ὅπου ἔχουσι τὴν πολιτικὴν διαμονήν των, ἢ ἔξασκουῖντας ἐν αὐτῇ ὅποιονδήποτε ἐπάγγελμα, ἢ ἀνεξάρτητον ἐπιτήδευμα». Ἐξαιροῦνταν «α) Οἱ διατελοῦντες ὑπὸ ἀνάκρισιν ἐπὶ κακουργήματι, β) Οἱ προσκαίρως ἢ διὰ παντὸς στερηθέντες κατὰ συνέπειαν δικαστικῆς ἀποφάσεως τοῦ δικαιώματος τοῦ ψηφοφορεῖν, γ) Οἱ στερούμενοι τῆς ἐλευθέρως διαχειρίσεως τῆς περιουσίας των».

Ν. Διαμαντοῦρος, Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, τ. ΙΓ': Νεώτερος Ἑλληνισμὸς ἀπὸ 1833 ὥς 1881, Αθήνα: Εκδοτικὴ Αθηνῶν, ²2000, σ.112.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Ο Βασιλιάς δεν ήταν μόνον ο ανώτατος άρχοντας, ο αρχηγός του κράτους αλλά και το ανώτατο και κυρίαρχο όργανο του κράτους, αποδεχόταν δηλαδή μόνον εκείνους

τους περιορισμούς της εξουσίας του, που είχαν διατυπωθεί ρητώς στο Σύνταγμα.

Η μοναρχική πηγή της εξουσίας προέκυπτε και από το ίδιο το συνταγματικό κείμενο, που αναγνώριζε το πρόσωπο του Βασιλιά ως ιερό και απαραβίαστο αλλά και από την πρόβλεψη ότι η δικαιοσύνη πηγάζει από το Βασιλιά και απονέμεται εν ονόματί του. Η μοναρχία ήταν όμως περιορισμένη μέσα στα όρια που έθετε η ίδια με το παραχωρημένο Σύνταγμα.

Το Σύνταγμα του 1844 εισήγαγε την αρχή της διάκρισης των εξουσιών. [...] Η νομοθετική πρωτοβουλία και το δικαίωμα της κυρώσεως των νόμων ανήκε στο Βασιλιά. Με το διορισμό των μελών της Γερουσίας και της διάλυσης, χωρίς περιορισμό, της Βουλής, ο Βασιλιάς συγκέντρωνε εκτεταμένες αρμοδιότητες.

Η. Μαυρομούστακου, Πολιτικοί Θεσμοί και Διοικητική Οργάνωση, στο: Ιστορία του Νέου Ελληνισμού, 1770-2000, 4^{ος} τόμος: Το Ελληνικό Κράτος, 1833-1871, Η Εθνική Εστία και ο Ελληνισμός της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2003, σ.43.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Περί συντάξεως της Πολιτείας

Άρθρον 15. Η νομοθετική εξουσία ενεργείται συνάμα υπό του Βασιλέως, της Βουλής και της Γερουσίας.

Άρθρον 20. Η εκτελεστική εξουσία ανήκει εις τον Βασιλέα, ενεργείται δε διά των παρ' αυτού διοριζομένων υπευθύνων Υπουργών.

Άρθρον 21. Η δικαστική εξουσία ενεργείται διά των δικαστηρίων, αι δε δικαστικά αποφάσεις εκτελούνται εν ονόματι του Βασιλέως.

Περί της Βουλής

Άρθρον 59. Η Βουλή σύγκειται εκ Βουλευτών, εκλεγομένων των εχόντων δικαίωμα προς τούτο πολιτών, κατά τον περί εκλογής Νόμον.

Α. Σβώλος, Τα Ελληνικά Συντάγματα, σσ. 153, 155, 161 (Στο: Αξιολόγηση των μαθητών στο μάθημα: «Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας», τεύχ. 1^ο, Αθήνα: ΥΠ.Ε.Π.Θ.-Κ.Ε.Ε., 1999, σ. 197).

ΘΕΜΑ Δ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από το κείμενο και τον πίνακα που σας δίνονται παρακάτω, να εξηγήσετε για ποιους λόγους η ΕΑΠ, κατά την αποκατάσταση των προσφύγων, έδωσε το βάρος στη γεωργία και προτεραιότητα στην εγκατάσταση των προσφύγων στη Μακεδονία και τη Δυτική Θράκη.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

[...] Σε καμία χώρα δεν μπορούσε να αποκλειστεί η πιθανότητα εσωτερικών ταραχών. Οι πρόσφυγες διεκδικούσαν όλο και περισσότερα, ιδιαίτερα εκείνοι που ζούσαν στις πόλεις και ήταν σε θέση να κάνουν την οργή τους αισθητή διαδηλώνοντας στους δρόμους. Η όλη προσπάθεια εγκατάστασης των προσφύγων στην Ελλάδα έχει πολλές φορές κατηγορηθεί για «προκατάληψη υπέρ των αγροτών» και για το γεγονός ότι σε μία επταετία εντατικής λειτουργίας [της ΕΑΠ] διατέθηκαν μόνο δύο εκατομμύρια στέρλινες για τα στεγαστικά προγράμματα των πόλεων, ενώ για τα προγράμματα της υπαίθρου διατέθηκαν 10,5 εκατομμύρια.

Είναι αλήθεια ότι υπήρχαν κοινωνικοί, πολιτικοί και στρατηγικοί λόγοι για την εγκατάσταση των προσφύγων κυρίως στα εδάφη της βόρειας Ελλάδας. Οι πόλεις και οι κωμοπόλεις ήταν ήδη υπερπλήρεις, ανθυγιεινές και κινδύνευαν να μετατραπούν σε εστίες πολιτικής και κοινωνικής αναταραχής. Δεν υπήρχε απλός τρόπος να βρεθεί εργασία για τους πρόσφυγες των αστικών κέντρων χωρίς να δημιουργηθεί δυσφορία στον υπάρχοντα πληθυσμό. Οι αγροτικές περιοχές στο βορρά, αντίθετα, ήταν σχετικά έρημες ακόμα και πριν την έξοδο των μουσουλμάνων. Μετά την έξοδο, η κυβέρνηση συνειδητοποίησε τη στρατηγική ανάγκη να εποικίσει το συντομότερο αυτά τα εδάφη με αγρότες που [...] αποτελούσαν πολύτιμο προμαχώνα στις τυχόν βλέψεις των Σλάβων για την βόρεια Ελλάδα. Όσο πιο

γρήγορα πήγαιναν να εγκατασταθούν στα εδάφη της ελληνικής Μακεδονίας τόσο το καλύτερο.

Br. Clark, Διο φορές ξένος: Οι μαζικές απελάσεις που διαμόρφωσαν τη σύγχρονη Ελλάδα και Τουρκία, μετ. Β. Ποταμιάνου, Αθήνα: Ποταμός, 2007, σ. 243

ΠΙΝΑΚΑΣ

Κατανομή των προσφύγων κατά γεωγραφικό διαμέρισμα (1928)

ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Μακεδονία	638253	52.2%
Στερεά Ελλάδα	306193	25.1%
Δυτ. Θράκη	107607	8.8%
Νησιά Ανατ. Αιγαίου	56613	4.6%
Θεσσαλία	34659	2.8%
Κρήτη	33900	2.8%
Πελοπόννησος	28362	2.3%
Ήπειρος	8179	0.7%
Κυκλάδες	4782	0.4%
Ιόνια Νησιά	3301	0.3%
ΣΥΝΟΛΟ	1221849	100%

Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας, Γ' Τάξη Γενικού Λυκείου (Θεωρητική Κατεύθυνση), Αθήνα: ΟΕΔΒ, 2010, σ. 155.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α 1

α. **Φεντερασιόν:** «Η μεγάλη πολυεθνική εργατική οργάνωση της Θεσσαλονίκης ... (σελ. 46) ... ιδεολογίας στη χώρα».

β. **Πεδινοί:** Ήταν μία από τις δύο μεγαλύτερες πολιτικές παρατάξεις της Εθνοσυνέλευσης του 1862 – 1864. «Οι πεδινοί είχαν ως ηγέτη ... (σελ. 77) ... στους μικροκαλλιεργητές».

γ. **Εθνικό Κόμμα:** Ήταν ένα από τα δύο πιο αδιάλλακτα αντιβενιζελικά κόμματα. «Το Εθνικό Κόμμα ... (σελ. 92) ... να υλοποιήσουν οι Βενιζελικοί».

ΘΕΜΑ Α 2

α. Λ

β. Σ

γ. Σ

δ. Σ

ε. Λ

ΘΕΜΑ Β 1

«Το κίνημα του Θερίσου δεν πέτυχε ... (σελ. 215 – 216) ... οριστικής του επίλυσης».

ΘΕΜΑ Β 2

Ενότητα 6, Η ελληνική οικονομία κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου, σελ. 52

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ 1

α) «Η δυναμική παρουσία των κομμάτων ... (σελ. 70 – 71) ... κομματικών μηχανισμών».

β) «Στο Σύνταγμα ακόμη «κατοχυρωνόταν ... (σελ. 72) ... διαφορετικών Συνδυασμών». Πιο συγκεκριμένα, με βάση το παράθεμα του Ν. Διαμαντούρου, πληροφορούμαστε ότι η εκλογική διαδικασία περιελάμβανε δύο γύρους, ενώ ως προς τους εκλογικούς περιορισμούς διαπιστώνουμε ότι είχαν εκλογικό δικαίωμα οι άνδρες άνω των 25 ετών που διέθεταν κάποια ιδιοκτησία στην περιοχή που διέμεναν ή που εξασκούσαν κάποιο επάγγελμα. Επίσης, τονίζεται ότι βάσει του εκλογικού νόμου δεν είχαν δυνατότητα ψήφου όσοι βρίσκονταν σε κατάσταση ανάκρισης για κάποιο κακούργημα, όσοι είχαν στερηθεί πρόσκαιρα ή ισόβια το εκλογικό τους δικαίωμα με δικαστική απόφαση και, τέλος, όσοι δεν μπορούσαν να διαχειριστούν ελεύθερα την περιουσία τους.

γ) «Στο σύνταγμα καθορίστηκαν ... (σελ. 71 – 72) ... του αρμόδιου υπουργού». Πιο συγκεκριμένα, με βάση το παράθεμα του Η. Μαυρομούστακου, το πρόσωπο του βασιλιά αναγνωρίζεται ως «ιερό και απαραβίαστο». Ακόμη, «η δικαιοσύνη πηγάζει από το βασιλιά και απονέμεται εν ονόματί του», ενώ με το άρθρο 21 πληροφορούμαστε ότι η δικαστική εξουσία ενεργείται από τα δικαστήρια. Ως προς τη νομοθετική εξουσία συμμετείχαν ο Βασιλιάς, η Βουλή και η Γερουσία της οποίας τα μέλη θα διορίζονταν από το βασιλιά και θα διατηρούσαν το αξίωμά τους ισόβια. Ο βασιλιάς, μάλιστα, είχε εκτεταμένες αρμοδιότητες, αφού είχε υπό τη δικαιοδοσία του τη νομοθετική πρωτοβουλία καθώς επίσης και το δικαίωμα της έγκρισης των νόμων και της διάλυσης της Βουλής. Τέλος, αξίζει να επισημανθούν και τα διευρυμένα δικαιώματα του Βασιλιά ως προς την εκτελεστική εξουσία, αφού αυτή ενεργείται από τους αρμόδιους υπουργούς, τους οποίους όμως διορίζει ο ίδιος ο Βασιλιάς.

ΘΕΜΑ Δ 1

«Η ΕΑΠ διέκρινε την αποκατάσταση ... (σελ. 154) ... αντί εργατικού προλεταριάτου». Ως προς τον τελευταίο λόγο, διαφωτιστικό είναι το παράθεμα του Br. Clark, σύμφωνα με το οποίο πληροφορούμαστε περί της πιθανότητας εκδήλωσης εσωτερικών ταραχών στις πόλεις, που μάλιστα ήταν υπερπλήρεις, ανθυγιεινές, ενώ υπήρχε δυσκολία εύρεσης εργασίας.

Εξάλλου, δόθηκε προτεραιότητα στην εγκατάσταση των προσφύγων στη Μακεδονία και τη Δυτική Θράκη, κάτι που γίνεται ευκολότερα αντιληπτό βάσει του πίνακα που παρουσιάζει την κατανομή των προσφύγων κατά γεωγραφικό διαμέρισμα, σύμφωνα με την απογραφή του 1928. Διαπιστώνουμε, δηλαδή, ότι το 52,2% των προσφύγων εγκαταστάθηκε στη Μακεδονία, ενώ το 8,8% στη Δυτική Θράκη. Οι λόγοι ήταν προφανείς, καθώς «ήταν δυνατόν να χρησιμοποιηθούν ... (σελ. 154) ... παραμεθόριες περιοχές». Το παράθεμα έρχεται να επιβεβαιώσει την απόφαση της ΕΑΠ να εγκαταστήσει τους πρόσφυγες στις περιοχές της Βορείου Ελλάδος, αφού ήταν «σχετικά έρημες ακόμη και πριν την έξοδο των μουσουλμάνων». Άλλωστε, τονίζεται η αναγκαιότητα πληθυσμιακής στήριξης αυτών των περιοχών από την ελληνική κυβέρνηση, ώστε να λειτουργήσουν ως «προμαχόνες» στις ενδεχόμενες επιθετικές βλέψεις των Σλάβων. Μάλιστα, ήταν τόσο επιτακτική ανάγκη να κατοικηθούν οι συγκεκριμένες περιοχές από Έλληνες πρόσφυγες όσο το δυνατόν σε συντομότερο χρονικό διάστημα, ώστε το ελληνικό κράτος έδινε την εντύπωση ότι μεροληπτεί «υπέρ των αγροτών», στοιχείο που επιβεβαιώνεται και από τα ποσά που διέθεσε η ΕΑΠ σε μία επταετία. Πιο συγκεκριμένα, δόθηκαν 10,5 εκατομμύρια στέρλινες για την αγροτική αποκατάσταση, ενώ μόλις 2 για την αστική αποκατάσταση.